

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Frihet från våld - en rättighet

- Barn med funktionsnedsättning löper särskilt hög risk för våld
- Barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning inkluderas sällan i forskning
- Forskning som finns visar ökad risk för flera typer av våld, inklusive sexuella övergrepp

Kartläggning av våldsutsatthet

- Nationella kartläggningar om våld görs i vanliga skolor, men inte i anpassade skolor
- Kunskap om omfattning, karaktär och konsekvenser är avgörande för att förebygga våld
- Stort behov av att utveckla anpassade metoder och material för att ställa frågor om våld

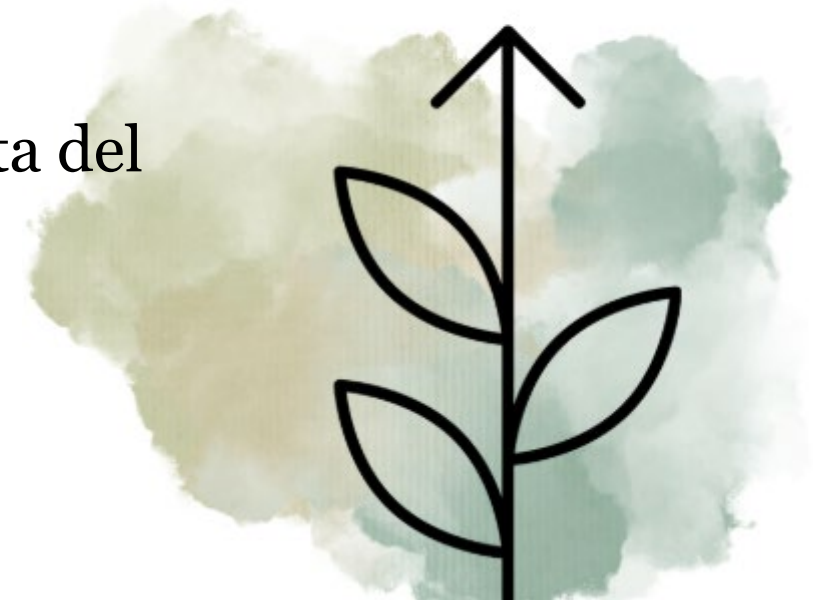
Syfte

- 1) Utveckla informationsmaterial om våld och en enkät särskilt anpassad för ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning
- 2) Pröva materialet och utvärdera genomförbarheten
- 3) Kartlägga förekomsten av olika former av våld under uppväxten bland ungdomar med lindrig intellektuell funktionsnedsättning

Utveckling av material och metoder

- Utgick från enkäten som användes i studien Våld mot barn 2022 (Jernbro, Landberg & Thulin, 2023).
- Informationsmaterial om våld- film och skriftligt material
- Digital enkät, lättläst med bildstöd
- Mål: att göra det möjligt för elever att självständigt ta del av informationen och svara på frågorna i enkäten

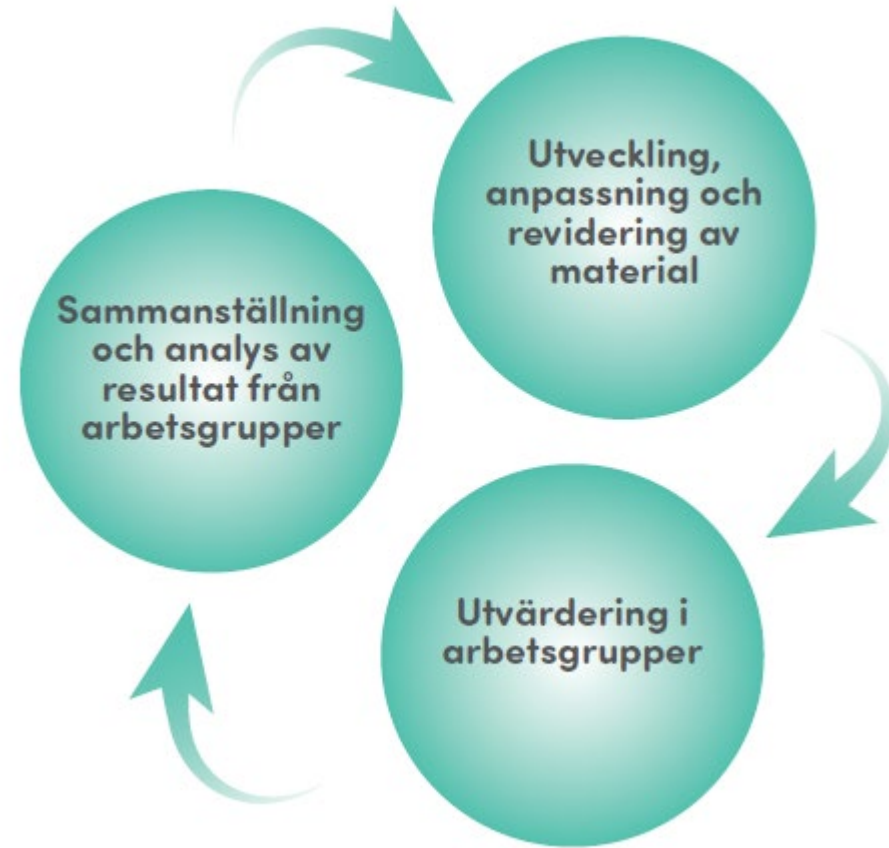

Arbetsprocess

Arbetsgrupper:

- 1) Forskare, myndigheter, civilsamhällesorganisationer
- 2) Ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning

Etik

- Studien har etikprövats och fått godkännande från Etikprövningsmyndigheten.
- Informationsmaterialet och filmerna innehöll information var eleven kunde vända sig för stöd.
- Elevhälsan hade ökad beredskap under tiden för datainsamlingen.

Datainsamling

- Tillgång till informationsmaterial i förväg och förmöten med skolor = framgångsfaktor
- Digital enkät som fylldes i på Ipad eller egen dator, enskilt i ett rum eller i mindre grupp (3-4 per rum)
- Möjlighet att välja bort att delta i enkäten
- De flesta elever genomförde enkäten självständigt

Digital enkät

Innehöll **totalt 54 frågor** (inklusive villkorade frågor):

- Bakgrundsinformation om eleven och familjen
- Frågor om funktionsnedsättningar/kroniska sjukdomar, hälsa och trivsel
- Frågor om erfarenheter av olika former av våld inom och utanför familjen
- Frågor om avslöjande och stöd

Urval och svarsfrekvens

- Bekvämlighetsurval av anpassade gymnasieskolor- sju skolor i sex städer i mellan- och södra Sverige deltog
- Totalt 96 elever deltog i studien, alla över 18 år

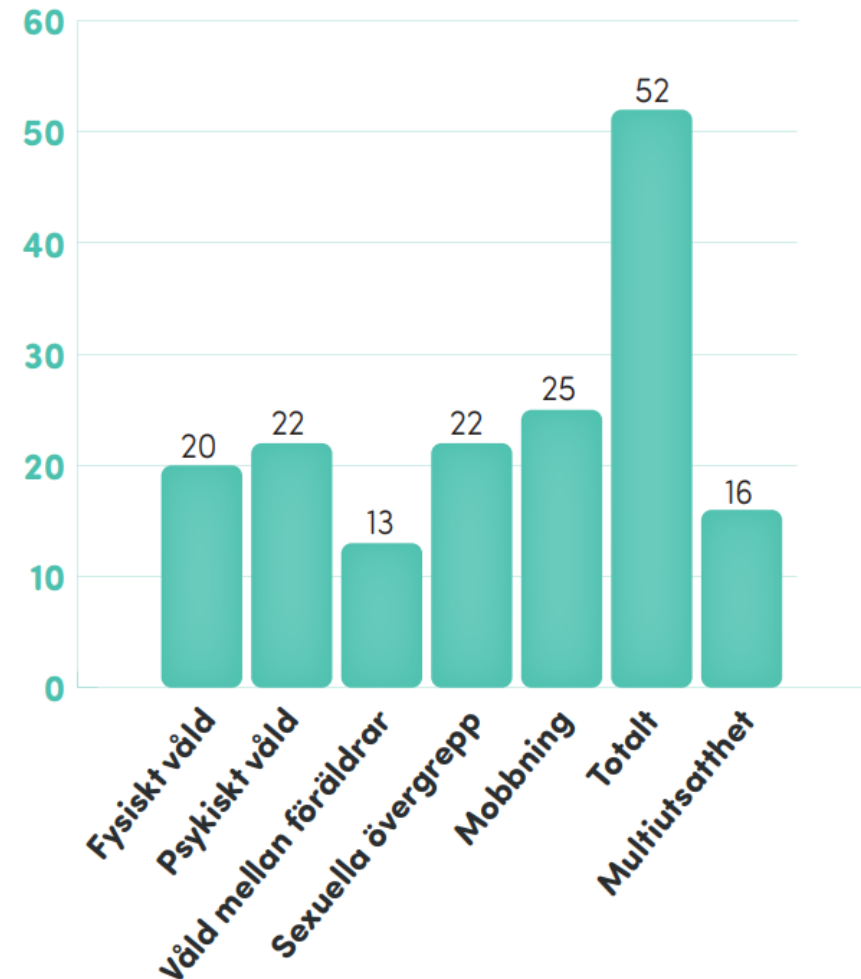
	Antal (n)	Andel (%)
KÖN		
Tjejer	35	37
Killar	57	59
Annat	1	1
Vill inte svara	3	3
Elevens födelseland		
Sverige	70	73
Annat land	24	25
Vet inte	2	2
Familjen har råd att köpa det som de behöver		
Ja	80	85
Ibland	13	14
Nej	0	0
Vet inte	1	1
Funktionsnedsättningar		
Intellectuell funktionsnedsättning	46	48
Downs syndrom	2	2
ADHD eller ADD	30	31
Autism	22	23
Ätstörning	0	0
Depression	5	5
Ångest	12	13
Annat	11	12
Vet ej	15	16

Våldsutsatthet

- Mer än hälften utsatta för någon form av våld
- Var sjätte elev var multiutsatt – utsatt för tre eller fler former av våld
- Flickor rapporterar alla former av våld inkl multiutsatthet i högre utsträckning än pojkar, men endast signifikanta skillnader vid sexuella övergrepp

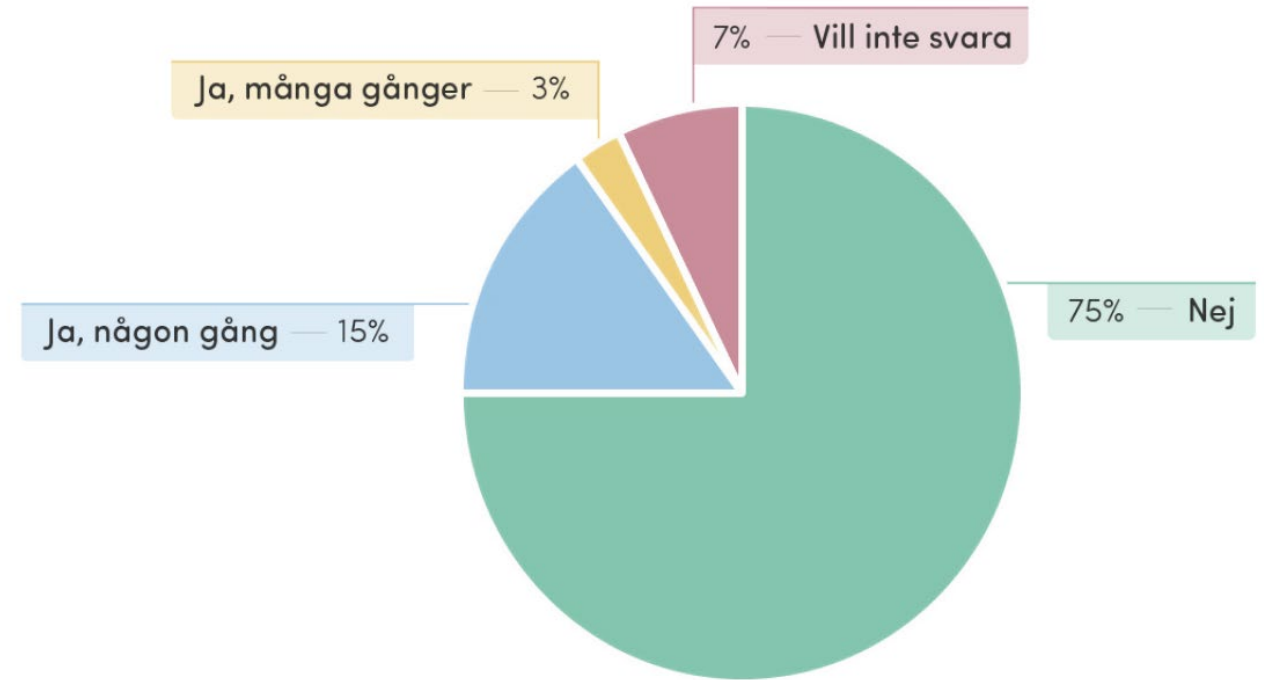
Utsatthet för olika former av våld

Fysiskt våld

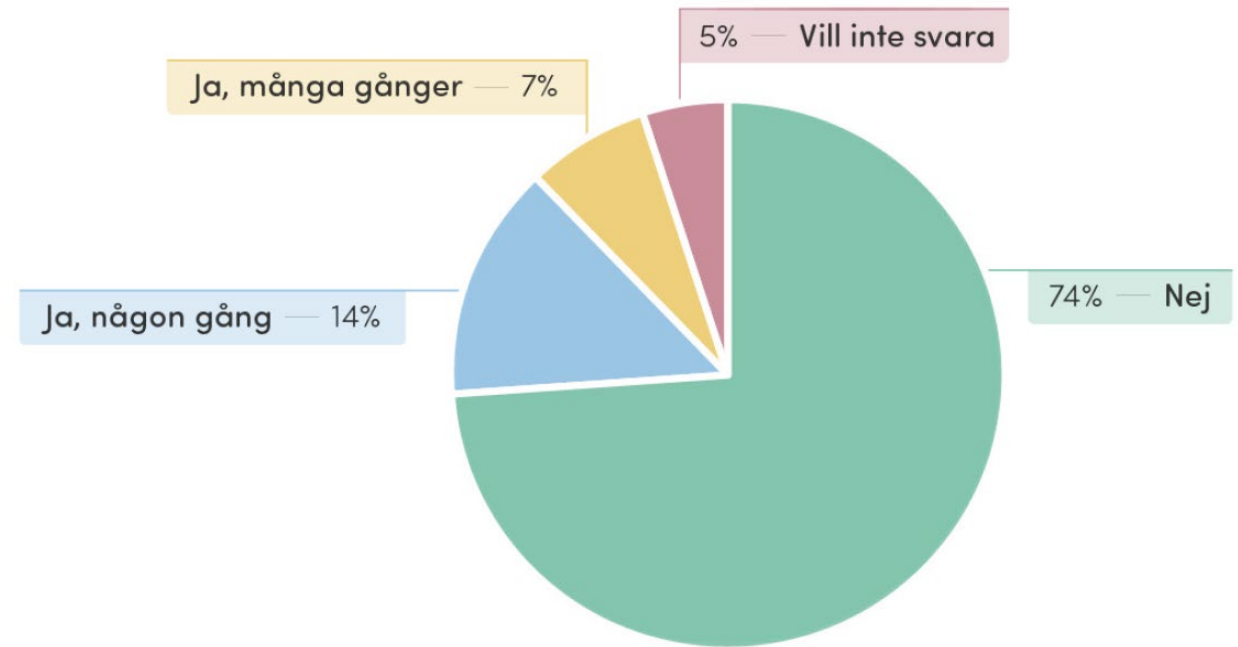
- Var femte var utsatt för fysiskt våld, 28 % tjejer och 14 % pojkar
- Vanligaste våldsutövaren är "annan person" (35 %), följt av flickvän/pojkvän (29 %)
- Bland de som utsatts för fysiskt våld hade 18 % utsatts av en förälder

Psyiskt våld

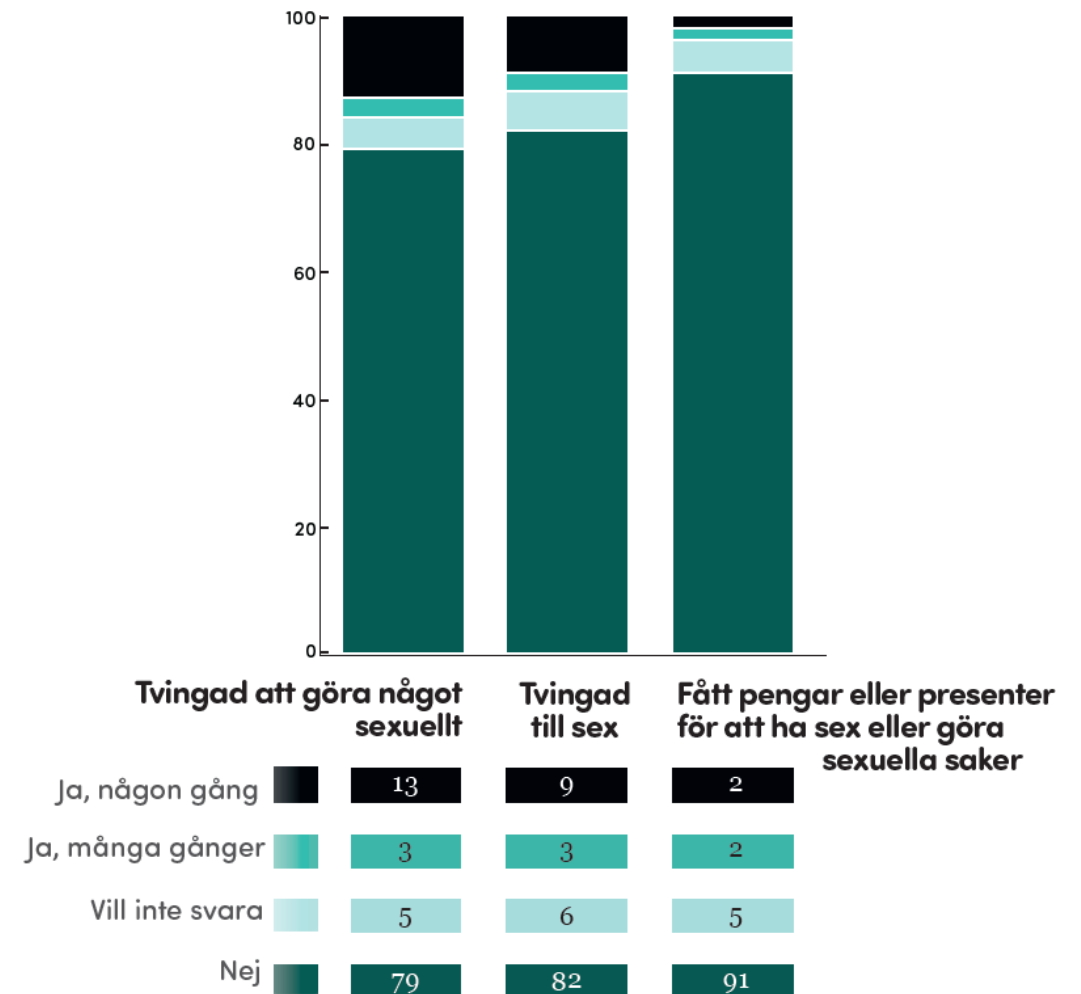
- Drygt var femte elev hade utsatts för psykiskt våld
- Den vanligaste våldsutövaren var flickvän/pojkvän (53 %).
- En femtedel av eleverna uppgav en förälder som våldsutövare och en lika stor andel uppgav 'annan person'

Sexuella övergrepp

- 22 % av eleverna uppgav att de utsatts för minst någon form av sexuellt övergrepp
- Betydligt högre andel tjejer (36 %) - än killar (11 %) rapporterade utsatthet
- Att bli tvingad att göra något sexuellt var det vanligaste; 16 %
- Det var totalt 12 % av eleverna, 27 % tjejer och 2 % killar, som uppgav att de blivit tvingade till sex

Förövare sexuella övergrepp

Jämnåriga – partner, elev i skolan samt 'annan person' –
var de vanligaste förövarna vid sexuella övergrepp

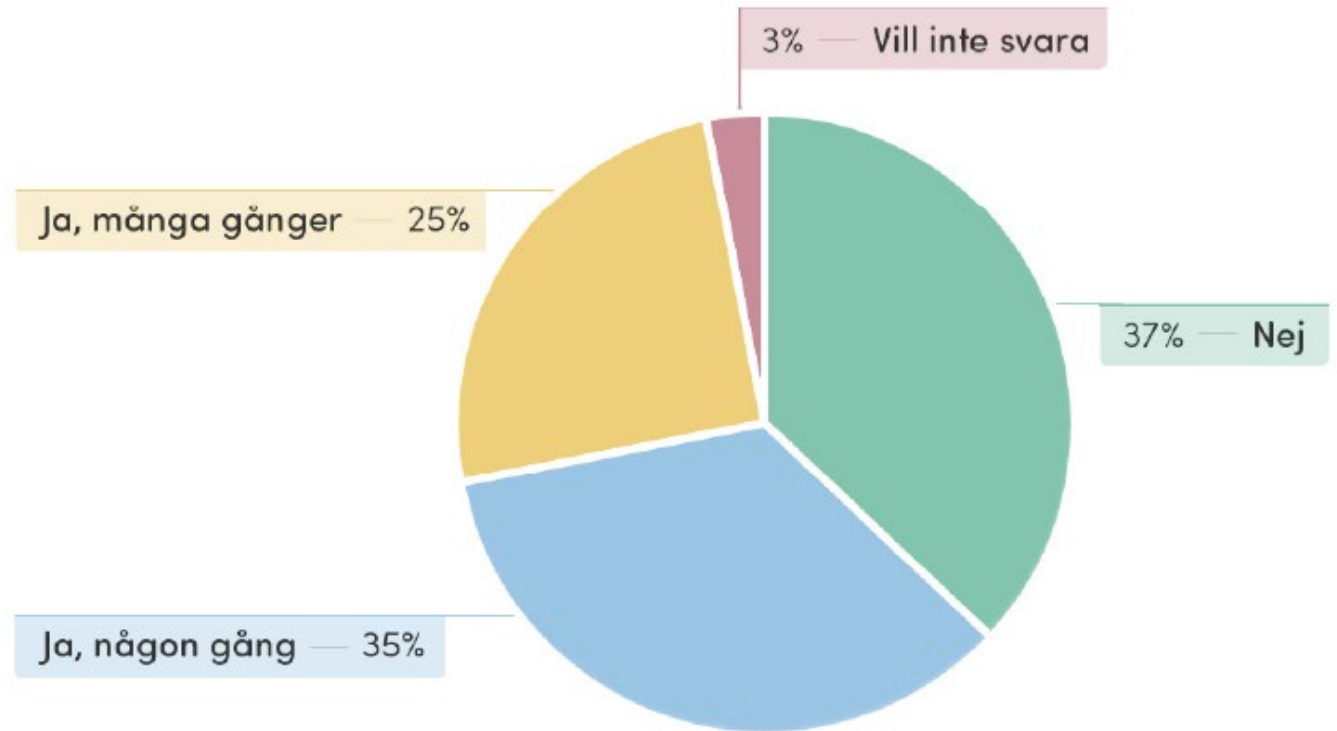

	Tvingad att göra något sexuellt (antal=15)	Tvingad till sex (antal=11)	Fått pengar eller presenter för att ha sex eller göra sexuella saker (antal=4)
	% (antal)	% (antal)	% (antal)
Förälder	7 (1)	0	0
Syskon	7 (1)	9 (1)	0
Släkting	0	0	0
Assistent	0	0	0
Flickvän/pojkvän	33 (5)	18 (2)	25 (1)
Elev i skolan	20 (3)	27 (3)	0
Personal i skolan	7 (1)	0	0
Någon jag inte kände	13 (2)	18 (2)	0
Annan person	27 (4)	27 (3)	50 (2)
Vill inte svara	13 (2)	9 (1)	25 (1)

Mobbning

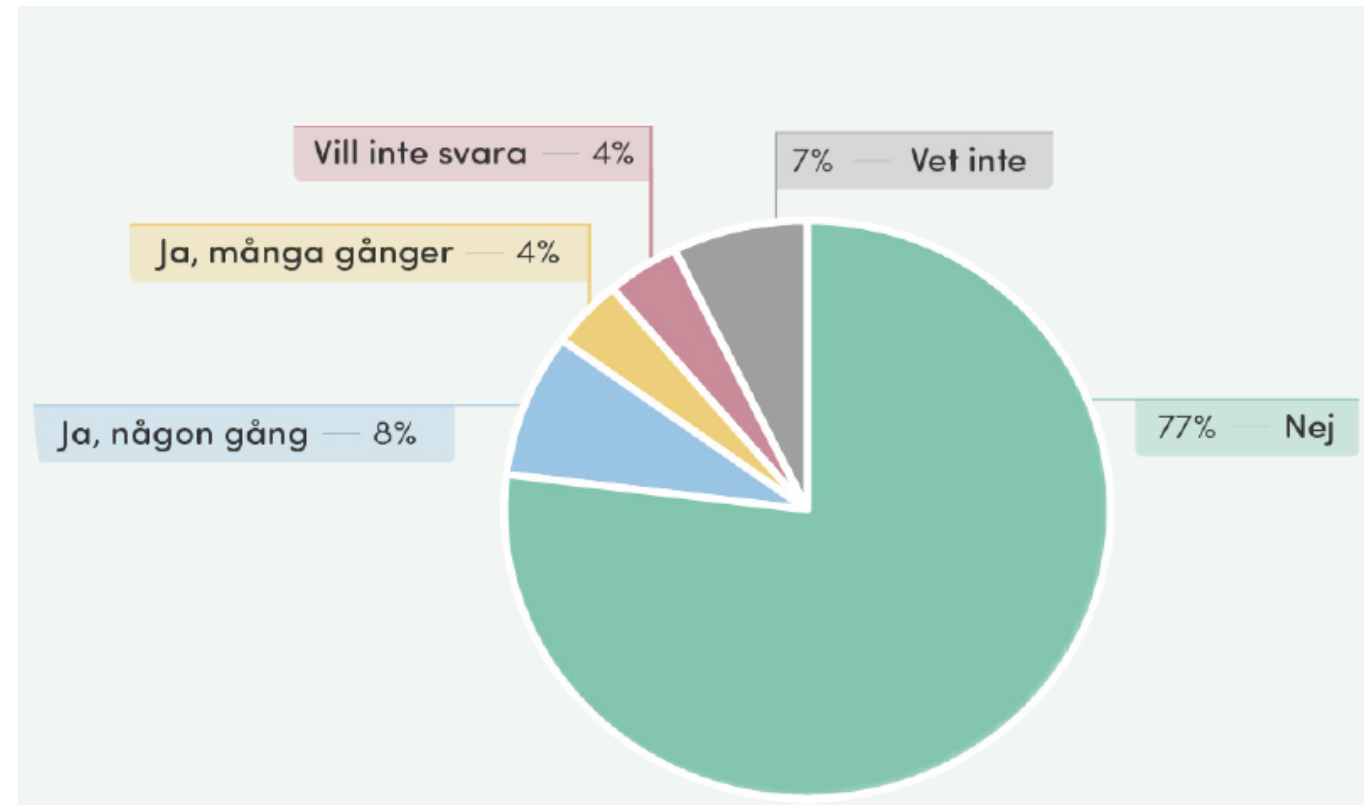
- En tredjedel av eleverna hade blivit mobbade vid enstaka tillfällen
- En fjärdedel hade utsatts för mobbning vid flera tillfällen – vilket i denna studie definieras som mobbning

Upplevt våld mellan vuxna i familjen

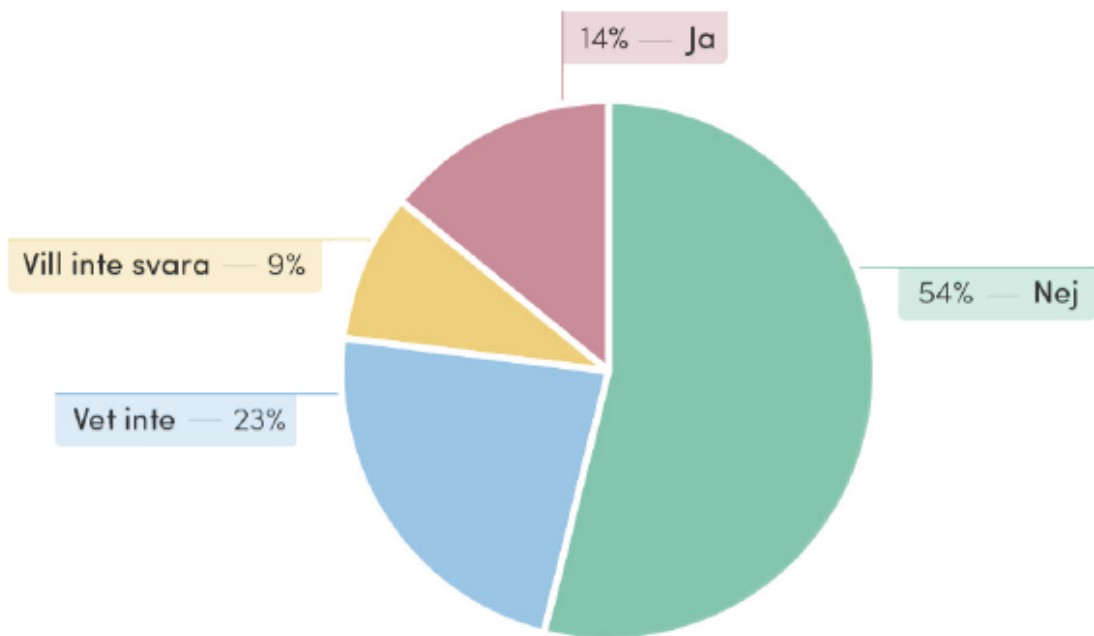
- **Totalt 13 %** av eleverna har erfarenhet av våld mellan vuxna i familjen
 - 23 % av tjejerna
 - 8 % av killarna

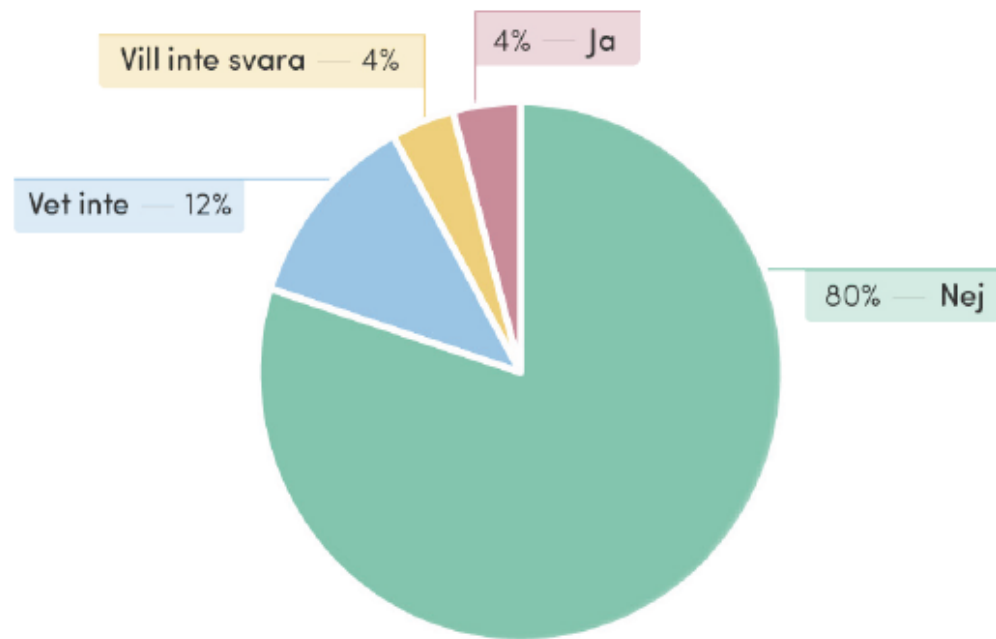

Hedersnormer

Vill din familj att du ska vänta med sex tills du är gift?

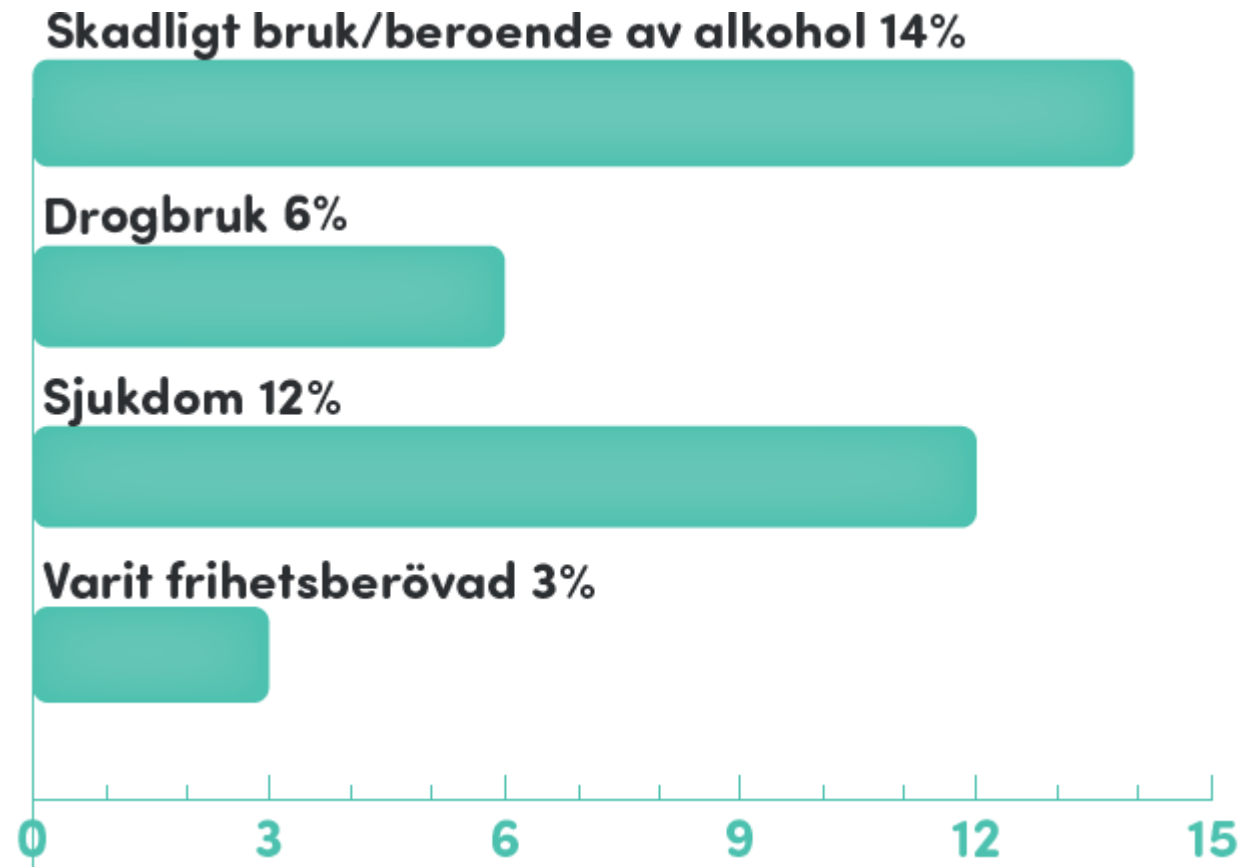
Vill din familj bestämma vem du ska vara ihop med, eller gifta dig med?

Risikfaktorer

- Att leva med en vuxen med svårigheter (skadligt bruk, sjukdom, varit frihetsberövad) – **89 %** våldsutsatta
- Att ha intellektuell funktionsnedsättning och ADHD/autism - **68 %** våldsutsatta

Att berätta om våld och få stöd

- De allra flesta, **(81%)** upplevde att de hade en vuxen att prata med
- Många, **(63-82%)** hade berättat om våldsutsatthet och upplevde att de fått hjälp
- **Nio av tio** elever som upplevt våld mellan vuxna uppgav att de berättat om sina upplevelser och fått hjälp

Hur var det att svara på enkäten?

Elevernas upplevelse av att svara på enkäten	% (antal)
Det var lätt att svara på frågorna	75 (72)
Det var svårt att svara på frågorna	6 (6)
Det fanns frågor som var svåra att förstå	14 (13)
Det fanns ord som var svåra att förstå	7 (7)
Det fanns frågor som jag inte ville svara på	16 (15)

Slutsatser

- Resultaten är indikativa - **mer forskning** behövs
- Våldsutsatthet i nära relationer och från andra jämnåriga vanligast
- Vissa resultat sticker ut- att bli tvingad till sex
- Trygghet i skolmiljön viktigt - **stärkt kunskap om våld**
- **Stark riskfaktor** att leva med en vuxen med svårigheter och att själv ha **autism/ADHD**

Rekommendationer

- Vidare utveckling av material och tillvägagångssätt
- Genomföra större prevalensstudie
- Säkerställa att resurser finns tillgängliga och att elevhälsan är involverad vid genomförandet
- Resurskrävande men möjligt och viktigt att genomföra-
avgörande för att för att ge möjligheter att göra sina röster
hörda

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Tack!

Tack till alla anpassade gymnasieskolor och elever som deltagit i studien och delat sina erfarenheter – samt till eleverna som bidrog i våra workshops.

Ett stort tack till **World Childhood Foundation** för finansiering, och särskilt till **Åsa Olsson** för stort engagemang genom hela projektet.

Tack till **arbetsgruppen** för värdefulla synpunkter under arbetets gång och till **Begripsam** för gott samarbete.

CHILDHOOD

WORLD CHILDHOOD FOUNDATION

FOUNDED BY H.M. QUEEN SILVIA OF SWEDEN

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Ladda ner rapporten

[allmannabarnhuset.se/
publikationer](http://allmannabarnhuset.se/publikationer)

